

บทที่ 1

บทนำ

สภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยนั้นการเมืองกับศาสนา มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเสมอมา ศาสนาพุทธได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตตั้งแต่ยุคสุโขทัยจนกระทั่งถึงปัจจุบัน การปกครองของไทยตั้งแต่อดีตนั้นผู้ปกครองคือ พระมหากษัตริย์ได้นำหลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการปกครองประเทศเช่น หลักการปกครองที่พระมหากษัตริย์ใช้ ธรรมราชา คือ หลักการทศนิรราชธรรม เป็นต้น¹ พระมหากษัตริย์บางพระองค์ก็อาศัยการติดตามหลักธรรมทางศาสนามาใช้ให้เป็นประโยชน์ทางการเมืองการปกครองเช่น การยกสถานะพระมหากษัตริย์ขึ้นเป็นเสมือนพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง และอาศัยความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมมาสร้างการยอมรับในหมู่ประชาชนว่าพระมหากษัตริย์มีบุญบารมีสูงจึงได้ดำรงพระอิสริยยศสูงกว่าคนอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสถาบันพุทธศาสนาได้มีบทบาททางการเมืองมาโดยตลอด เป็นเครื่องมือของผู้นำที่ใช้ได้ผลดีตลอดมา²

¹สมบัติ จันทรวงศ์ และคณะ, ความคิดทางการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523), หน้า 40-41.

²ชลริชา กลัดอยู่, "ไตรภูมิพระร่วง : รากฐานของอุดมการณ์การเมืองไทย" วารสารธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 4 เล่มที่ 1 (มิถุนายน - กันยายน 2517), หน้า 115.

ในปัจจุบันการเมืองไทยกับพุทธศาสนา ได้ลดระดับความสัมพันธ์กันลงไปเนื่องจากอิทธิพลความคิดแบบตะวันตกสูงขึ้นในด้านต่าง ๆ เช่น การที่นักการเมืองและปัญญาชนมองว่าการเมืองที่ทันสมัยจะต้องพ้นจากสภาพความเชื่อถือทางศาสนา คือต้องมีลักษณะที่เป็นทางโลก หรือ secularization นอกจากนี้ ระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่ตกอยู่ในกำมือนักวิชาการแบบตะวันตก ได้ทำให้ความสำคัญของวัดและพระในระบบการศึกษาลดความสำคัญลง ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนลดอิทธิพลของพุทธศาสนาในทางการเมืองและสังคมลงเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองไทยไม่ใช่สิ่งที่ราบรื่นนัก ในสังคมได้เกิดความตึงเครียดต่าง ๆ ในทางการเมืองประชาธิปไตยที่นำแบบอย่างมาจากตะวันตกก็ยังล้มลุกคลุกคลาน สิ่งเหล่านี้ได้ทำให้นักคิดบางคนพยายามที่จะแก้ไขปัญหาเพื่อที่จะมีการพัฒนาระบบการปกครองให้ไปสู่จุดหมายปลายทาง

พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นนักการเมืองผู้หนึ่งที่ได้มีการนำหลักคำสอนทางพุทธศาสนา มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และมีการดำเนินการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ทางการเมืองให้แก่ประชาชน เพื่อที่จะสร้างสรรความเป็นประชาธิปไตยให้กับสังคมไทย พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นนักการเมืองที่ประชาชนคนไทยจับตามองและให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะบทบาทการต่อสู้หรือการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองแตกต่างจากนักการเมืองที่เคยมีมาในสังคมการเมืองไทย พลตรีจำลอง ศรีเมือง ผู้ได้รับฉายาว่า "มหา" หรือ "กระบี่มือเดียว" เป็นผู้มุ่งมั่นที่จะนำเอาธรรมะทางศาสนามาพัฒนาระบบการเมือง เพื่อให้ระบบการเมืองไทยเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้ถือกำเนิดจากบิดามารดาซึ่งมีเลือดเนื้อเชื้อไขจากประเทศจีน ที่เดินทางเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย ด้วยพื้นฐานครอบครัวที่ยากจน ทำให้ชีวิตในช่วงวัยเด็กต้องประสบกับความยากลำบากมาโดยตลอด แต่ด้วยความมานะอดทน ต่อสู้มาตลอด ทำให้ตัวเองได้มีการศึกษา โดยเข้าเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนวัดสำเหร่ จบชั้นมัธยมจากโรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี จบปริญญาตรีจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และจบ

ปริญญาโททางการบริหาร (Management) จากประเทศสหรัฐอเมริกา โดยรับทุนจากรัฐบาลไทย^๑ ในการศึกษา พลตรีจำลอง ศรีเมือง มีประวัติการเรียนที่ดีเด่นมาโดยตลอด นอกจากผลการเรียนที่ดีแล้ว ด้วยบุคคลิกที่มีความเป็นผู้นำทำให้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้านักเรียนนายร้อย ในชั้นปีที่ 5 ซึ่งได้ร่วมกับเพื่อนร่วมรุ่นทำกิจกรรมที่สำคัญหลายอย่างจนกระทั่งเกิดปัญหากับผู้บังคับบัญชา หลังจากจบการศึกษาแล้ว พลตรีจำลอง ศรีเมือง ก็ได้รับราชการทหาร ในชีวิตรับราชการทหาร เคยผ่านสมรภูมิต่างๆ ในประเทศลาวและประเทศเวียดนาม พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้รับราชการทหารมาช่วงหนึ่งและได้ลาออกจากชีวิตราชการขณะที่ได้รับพระราชทานยศพลตรี และได้เข้าสู่เวทีการเมืองในภาพลักษณ์ของนายทหารหนุ่มที่เคร่งครัดในหลักคำสอนทางพุทธศาสนา

การศึกษาความคิดทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ตลอดจนประสบการณ์ชีวิต และการดำเนินการต่อสู้เรียกร้องทางการเมือง ซึ่งได้ผ่านเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ เช่น การต่อสู้เรียกร้องร่วมคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญเมื่อปี 2526 ที่จะให้ข้าราชการประจำเป็นข้าราชการการเมืองโดยไม่ต้องลาออก หรือ การต่อสู้คัดค้าน พ.ร.บ.ทำแท้ง ในขณะที่พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งเมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ผ่านกฎหมายทำแท้ง ทำให้พลตรีจำลอง ศรีเมือง ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากในวงการเมืองไทยในขณะนั้น หลังจากนั้นพลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้เข้าสู่เวทีการเมือง โดยการลงสมัครรับการเลือกตั้งในระดับการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ ซึ่งพลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้ว่ากรุงเทพมหานคร และได้บริหารราชการกรุงเทพมหานครมาช่วงระยะเวลาหนึ่งจึงได้เข้าสู่เวทีการเมืองระดับชาติ ในนามกลุ่มรวมพลัง ได้จัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาโดยใช้ชื่อพรรคว่า "พรรคพลังธรรม" เมื่อปี 2531 มีสัญลักษณ์เป็นรูปมือพนมสีขาว และต่อมาพลตรีจำลอง ศรีเมือง ก็ได้เป็นผู้นำในการแก้ไขรัฐธรรมนูญและ

^๑พล.ต. จำลอง ศรีเมือง, ร่วมกันสู้ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธีระการพิมพ์, 2535), หน้า 4.

เรียกร้องประชาธิปไตยในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งก็เป็นผลสำเร็จท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ที่ตามมา⁴

การที่ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาความคิดทางการเมืองของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง โดยเห็นว่า พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นนักการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างชัดเจนที่นำธรรมะทางศาสนามาใช้ในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง ประกอบกับบทบาททางการเมืองที่ต่อสู้เรียกร้องตามระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญ ๆ หลายเหตุการณ์ โดยเฉพาะเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการเมืองไทย ประชาชนคนไทยมีความตื่นตัวในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก โดยผู้วิจัยจะได้ศึกษาถึงภูมิหลังกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง การต่อสู้ทางการเมือง และเป้าหมายทางการเมืองของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ที่ทำให้ท่านมีวิถุญาณของนักต่อสู้ทางการเมืองที่ถือว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทยยุคใหม่ โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาในช่วงอายุและบางช่วงของเหตุการณ์ทางการเมืองอย่างละเอียด เพื่อที่จะทำให้การกล่าวถึงความคิดทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง มีความชัดเจนมากขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

1. เพื่อทราบถึงประวัติความเป็นมาของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ในฐานะนักต่อสู้ทางการเมือง
2. เพื่อทราบถึงกระบวนการเรียนรู้และหน่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อความคิดของพลตรีจำลอง ศรีเมือง
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะเฉพาะความคิดทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง

⁴เฉลิม กลสิกร, พฤษภาทมิฬ (กรุงเทพมหานคร: สยามสปอร์ต, 2535), หน้า 63-64.

สมมติฐานในการศึกษา

"ความคิดทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง นั้นเกิดขึ้นจากภูมิหลัง กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง การต่อสู้ทางการเมือง และเป้าหมายทางการเมือง"

ขอบเขตในการศึกษา

เป็นการศึกษาถึงภูมิหลัง กระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก วัยศึกษา ชีวิตรับราชการทหาร จนกระทั่งเข้าสู่การเมือง ภูมิหลังการดำเนินงานทางการเมือง การก้าวเข้าสู่การเมืองครั้งแรกในตำแหน่ง เลขาธิการนายกรัฐมนตรี สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และการดำเนินงานบริหารท้องถิ่นคือ การเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และหัวหน้าพรรคพลังธรรม จนถึงการศึกษาต่อสู้เรียกร้องทางการเมืองในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการศึกษา 2 รูปแบบ คือการวิจัยด้วยเอกสาร (documentary research) และวิจัยแบบสัมภาษณ์ (interview in-depth)

การศึกษาโดยใช้วิธีสำรวจเอกสาร (documentary research) เป็นหลัก ทั้งจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ (primary and secondary source) เอกสารปฐมภูมิที่สำคัญได้แก่ บทความและผลงานการเขียนของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง การศึกษาโดยวิธีสัมภาษณ์ (interview in-depth) แบบเจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพลตรีจำลอง ศรีเมือง เช่น เพื่อนร่วมรุ่นสมัยที่เรียนในโรงเรียนเตรียมนายร้อย และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นักการเมืองและสมาชิกพรรคพลังธรรม สมาชิกกลุ่มสันติอโศก สัมภาษณ์ตัวพลตรีจำลอง ศรีเมือง และบุคคลที่มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดกับพลตรีจำลอง ศรีเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบประวัติผู้นำทางการเมือง และแนวความคิดการต่อสู้ทางการเมืองของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ซึ่งเป็นแนวทางการเมืองที่มีประชาชนจำนวนมากสนใจ นำมารวบรวมเป็นหลักการณ์ในการอ้างอิงเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองต่อไป
2. ทำให้ทราบอิทธิพลของกระบวนการเรียนรู้และหน่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่กำหนดรูปแบบแนวความคิดทางการเมืองของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ในฐานะที่เป็นผู้มีอุดมการณ์ในการต่อสู้เพื่อมวลชน
3. ทำให้ทราบสถานการณ์ทางการเมืองไทย โดยเฉพาะเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่องอื่น ๆ ในลักษณะเช่นเดียวกับเรื่องนี้ต่อไป

การเสนอรายงานการศึกษา

การนำเสนอรายงานการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วนคือ

บทที่ 1 เสนอถึงสภาพความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย ตลอดจนประโยชน์ของการศึกษาวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 เสนอถึงแนวความคิดและกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยมีขอบข่ายและแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางการเมือง ความหมายและความคิดทางการเมือง แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้นำ แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย หลักธรรมในพุทธศาสนา และการเปรียบเทียบหลักพุทธศาสนากับหลักประชาธิปไตย

บทที่ 3 เสนอถึงการก่อรูปความคิดทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง นับแต่ปฐมวัยจนถึงการเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองยุคปัจจุบัน

บทที่ 4 เสนอถึงความคิดทางการเมืองของพลตรีจักรกลอง ศรีเมือง ซึ่งประกอบ
ไปด้วยแนวคิดด้านคุณธรรมทางการเมือง แนวคิดด้านการเรียนรู้ทางการเมือง โดยให้การศึกษา
ผ่านโรงเรียนการเมือง โรงเรียนผู้นำ แนวความคิดด้านการประชาสัมพันธ์

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย